

Troçki İstanbul'da

Ömer Sami Coşar

İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2010, 200 sayfa, ISBN: 978-9944-88-882-0.7

Özge GÜRBÜZ*

Gazeteci mesleğinin yanı sıra yazarlık statüsünü de nitelikleri arasına ekleyen Ömer Sami Coşar birçok eseri ile kendisinden söz ettirmeyi başarmıştır. Birçok esere imza atan müellifin ele alacağımız bu eseri hem Türk tarihi açısından hem de Rus tarihi açısından geçmişe ışık tutma görevini üstlenmektedir. Bu noktada ele alınan eserin tanıtımını yaparken anılan dönemin şartlarının göz önünde bulundurulması zarurieti ortaya çıkacaktır. Eser bölümler şeklinde ayrılmamak ile birlikte bünyesinde genel başlıkları barındırmaktadır. Troçki'nin biyografisi ile başlanan eserde yer alan başlıklardan bazıları şunlardır; Troçki kimdir ve ne yapmak istiyordu, Stalin'e karşı

* Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, ozg.grbz@gmail.com

ihtilal Türkiye'den yöneltilmişti, Troçki'nin Gazi'ye yolladığı mektuba verilen cevap, 1 Nisan şakası: “Troçki Müslümanlığı kabul etti”, Stalin'in gizli ajanı Büyükkada'da, Moskova duruşmaları, Troçki'den sonra... vs. başlıklar bulunmaktadır. Burada dikkat çeken nokta ise eserin ilginç başlıklarının kitabı oluşturuyor oluşudur. Şeklen durum böyle iken eserin muhtevelyatında da müellif ilginç ve dikkat çekici birçok bilgi aktarmıştır. Böylece geçmişin saklı hazinesinden çıkan gerçekleri ortaya koymuştur.

Troçki'nin asıl adının Leon Davidoviç olduğu aktarılan ilk bilgilerdendir. 1879 yılında Ukrayna'nın Karadeniz tarafında doğmuştur. Kendisinin 1924 yılında Rusya'da Lenin'in ölümünden sonra öne çıktığı anlatılmıştır. Fakat bu süreçte Komünist partinin 3 kanadı bulunduğu ve bulunan bu üç kanadından sol muhalefetin liderliğini Troçki'nin üstlendiği işaret edilmektedir. Söz konusu diğer kanatlar ise ortadakiler ve sağcılardır. Bu gibi parçalanmışlıklar çatışma alanlarını da beraberinde getirmiş ve karşılıklı ilişkiler de hep sıcak tutulmuştur. Stalin ile Troçki'nin sağlam bir temel üzerinde karşı karşıya kalmalarının nedeni olarak ise; Stalin'in Komünizm'in sadece Rusya içinde ihdas edilmesini savunması ve Troçki'nin de bu düşünceye karşı çıkışı olarak görülmektedir. Troçki Almanya'nın bu süreç için uygun hale geldiğini ve Marksist ideolojiden taviz verilmemesini karşıt tez olarak savunmuştur. Troçki'nin hayatının kalan kısmında Sol Muhalefeti teşkilatlandırmaya çalıştığı vurgulanmıştır. Fakat Stalin ile girdiği iktidar mücadelesini kaybederek 1929 yılında hiçbir Avrupa Devleti'nin onu kabul etmemesi ile İstanbul'a gönderilmiştir. Kendisi öldürüleceğini düşündüğünden bu karara şiddetle karşı durmuştur. Kitabın ana hatları ile anlatılışı ve detaylandırılması ise bu süreçten sonra başlamıştır.

İstanbul Bomonti'de serüvenine başlayan Troçki'nin artık faaliyetlerini İstanbul'dan sürdürmeye başladığı görülür. Stalinizm ile mücadeleye girişen grupları buradan yönetmiştir. Söz konusu gruplara bilgiyi ulaştıran bir de aracı tayin etmiştir. Troçki'nin bu doğrultuda çalışan bütün gazete ve grupların tek bir çatı altında toplanmasından yana bir tavır sergilediği açıktır. Stalin'i devirmeye matuf direktifler vermiştir. Ayrıca Troçki, Rusya'daki gizli hareketleri İstanbul'dan idare edeceğini,

Stalin'e karşı savaş açtığını Tokatlıyan Oteli'ndeki 68 numaralı odadan tüm dünyaya duyurmuştur. Yaşanan bu durumdan -tabiri caizse bu soğuk savaştan- sonra Stalin'in taarruza geçiş yaptığı göze çarpmaktadır.

Eserde dikkat çeken bir özellikte 1 Nisan şakası adı altında Troçki'nin Müslümanlığı kabul ettiğinin yayınlanmasıdır. Fakat bu ibarenin şaka olmasının belirlenmesi çok da uzun sürmemiştir.

Troçki İstanbul'dan dil bilmediği gerekçesi ile ayrılmak istemektedir. Almanya'ya vize başvurusu yapmış, fakat kendisinin Alman topraklarında bir suikaste maruz kalması ihtimalinde, bu duruma karşı konulmasının imkansız olmasından dolayı bu isteği kesin bir suretle reddedilmiştir. Troçki açısından ortaya çıkan başka bir sorun da; Stalin'e karşı başlattığı karşı koyma kampanyasından dolayı Türkiye'nin de kendisini sınır dışı etme ihtimalinin olmasıdır. İlerleyen süreçte Troçki 29 gün kaldığı Bomonti'deki köşkten ayrılarak Bolşevik faaliyetlerini planlayıp idare edeceği Büyükada'ya taşınmıştır. Burada Françesko adlı bir şahsı marangoz olarak işe alması da oldukça ilginç bir olay olarak göze çarpar. Zira yüzde doksan sağır olduğunu öğrendiği bu adamı çok güvenilir olacağını düşünerek işe almıştır. Bunun ana nedeni olarak ise bu kişiyi daha emniyetli bulduğu görüşüdür. Troçki makalelerini satarak hayatını idame ettirmeye devam etmiştir. Onun bu süreçte canını sıkan şey ise Troçkist grupların birleşmeye sıcak bakmamasıdır. Bu noktaya kadar Troçki'nin icraatları detaylı bir biçimde aktarılmış ve anlatı devam etmiştir.

Troçki İstanbul'da bu zorlu zamanları yaşarken onun kabulü aleyhinde kampanya açanların başında Churchill'in geldiği açıklanmıştır. Stalin'in de boş durmayarak Troçkistlerin hepsini temizlemeye koyulduğu vurgulanmıştır. Ayrıca iki tarafın mücadelesinde Stalin onun köylüyü yok etme tasarısının olduğunu, köylü sınıfı yok edici bir sanayi politikası tasarladığını belirtmiştir. Bunun sonucunda Marksist ideolojinin yerleşmesi konusunda çaba harcayan Troçki bu yolda güvendiği arkadaşlarını da yavaş yavaş yitirmiştir. Kendisi de İstanbul'dan ayrılarak eşi ile birlikte Danimarka'ya doğru yola çıkmıştır. Bir zaman sonra da Fransa'dan aldığı müjde ile birlikte Paris'e geçme şansı doğmuştur. Fakat bunun şartlı bir kabul olduğu

belirtilmektedir. 1935 yılının yazına girildiğinde Troçki henüz iki yılı daha dolmadan Fransa'dan atılmıştır. Son sürgün yeri olan Meksika'ya 1937 yılında varacaktır. 1940 yılında da Troçki'nin köşküne ilk silahlı baskın yapılmıştır. Tekrar yapılan baskınla da Troçki katledilmiştir. Troçki'nin katlinden 13 yıl sonra, Stalin'in de öldüğü eserde belirtilmiş hususlardandır.

Eser belirtildiği üzere 2010 yılında kaleme alınmış ve özgün anlatımı ile öne çıkmıştır. Dipnotların çok sık bir biçimde kullanıldığı kitapta, kişi biyografileri, kaynaklar ve açıklamalar okuyucuyu diğer eserlere yöneltme amacı taşımaktadır. Kitabın olumlu olan bir diğer özelliği de geniş bir fotoğraf yelpazesinin kullanılmasıdır. Burada anlatılan kişilerin portresi aktarılarak resmi belgelerden alıntılar yapılmıştır. Eserin sonunda bunun dışında yer alan bir biyografiler kısmı oluşturulmuş, kitaba konu olan aktörler çok yönlü hayat hikayeleri ile açıklanmıştır. İndeks kısmının da oluşu bilgilere kolay ulaşmada yardımcı bir nitelik teşkil etmektedir. Piyasada muadilinin çok bulunmadığı bu eserde objektifliğin yapılan alıntılar ve yayınlanan belgeler ile birlikte desteklendiği çok açıktır. Dil ve anlatım konusunda da oldukça başarılı bir eserdir. Konular arası geçişler ile birlikte birbirleri ile bağlantılı bölümler oluşturulmuş ve eser bütüncül bir bakış açısı ile yazılmıştır.

Olumlu pek çok niteliğinin yanı sıra eserde olumsuz sayılabilecek belirgin bir özellik ilk bakışta göze çarpmamaktadır. Fakat kuşku payı hiç bırakmayan cümlelerin kurulumunun direkt olarak kabul edildiği görülmektedir. Aynı konu ile beraber benzer noktalar ve hususlar diğer eserler ve belgeler ile karşılaştırılıp gözden geçirilmelidir. İhtiyatlı bir bakış açısı benimsenmelidir.

Eser, Türk ve Rus ilişkilerinin bir anlamda temeline dayandırılabilir bir özellikte olması açısından hem Türk hem de Rus tarihi açısından okunması gereken bir kitaptır. Marksist ideolojinin yerleşmesinde Türkiye'de bulunuş, İstanbul ve buradaki yöneticilerin tavrı, Türkiye açısından bir desteğin verilip verilmediğini anlamada okunması gereken bir eserdir. Müellif bu konuda oldukça hassas davranarak iddialarını belli dayanaklara dayandırmıştır. Bu şekilde iddialarını meşrulaştırmaya

ve objektifliği elden bırakmamaya çabalamıştır. Kitaplıklarda yer alması gerektiğini düşündüğüm sade ve akıcı bir dile sahip değerli bir kitaptır.

